

DIAKONIATYÖNTEKIJÄT VAPAAEHTOISTOIMIJOIDEN TUKENA

Heidi Tervahauta
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonisen sosiaalityön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) -diakoni

TIIVISTELMÄ

Tervahauta, Heidi. Diakoniatyöntekijät vapaaehtoistoimijoiden tukena, syksy 2014, 27 s., 1 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialankoulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) -diakoni.

Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää toimintatapoja, joiden avulla diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita. Opinnäytetyö keskittyy Suomen evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistoimintaan diakoniatyön näkökulmasta.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Aineiston keruu menetelmänä on käytetty teemahaastatteluja. Aineistoa varten haastateltiin kahta evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyöntekijää. Haastattelut toteutettiin puhelin- ja sähköpostihaastatteluina. Keskeisinä tutkimustuloksina korostuivat yhteisten tapaamisten, koulutuksien ja rinnalla kulkemisen merkitys. Näillä toimintatavoilla haastateltavat diakoniatyöntekijät tukivat vapaaehtoistoimijoita.

Opinnäytetyössä on hyödynnetty erilaisia Suomen evankelisluterilaisen kirkon tutkimuksia, kehittämis- ja toimintaraportteja vapaaehtoistoiminnasta. Opinnäytetyö tarkastelee keskeisiä tutkimustuloksia aikaisempien tutkimusten pohjalta.

Asiasanat: diakoniatyö, kristillinen ihmiskuva, teemahaastattelu ja vapaaehtoistyö

ABSTRACT

Tervahauta, Heidi. Diaconia workers as supporters of volunteers, Autumn 2014. Language: Finnish. 27 p., 1 appendix. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services, Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to find a practice how diaconal workers could support the voluntary sector. The thesis focuses on the voluntary work within the Finnish Evangelical Lutheran Church from the point of view of diaconia work.

The thesis is a qualitative study. The research data were collected through theme interviews. The research data were provided by interviews of two diaconal employees of the Evangelical Lutheran Church. The interviews were conducted by telephone and by e-mail. The main result of the research was the importance of the meetings, training, and walking along with the client. These were the operating modes by which the diaconal workers supported the voluntary sector.

The thesis used a variety of research by the Finnish Evangelical Lutheran Church on volunteer work. The thesis examines the key findings of previous studies.

Keywords: diaconal social work, the Christian view of a human, theme interview, volunteering

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VAPAAEHTOISTOIMINTA DIAKONIATYÖSSÄ	7
2.1 Vapaaehtoistoiminta ja osallisuus	7
2.2 Diakoniset lähtökohdat.....	8
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	10
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	11
4.1 Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus	11
4.2 Tutkimusaineiston keruu	11
4.3 Tutkimusaineisto	12
5 AINEISTOANALYYSI.....	13
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	16
7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET.....	17
8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	20
8.1 Tutkimuksen eettisyys.....	20
8.2. Tutkimuksen luotettavuus	21
9 POHDINTA	23
LÄHTEET	24
LIITE: HAASTATTELUKYSYMYKSET	27

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistoiminnan on havaittu kehittävän ja tukevan yhteisöllisyyttä. Erilaisin tapahtumin ja toiminnoin on pyritty tuomaan vapaaehtoistoimintaa takaisin yhteiskuntaamme. Näistä esimerkkejä ovat erilaiset aikapankit, kylätoimikunnat, järjestöt, puhelimiin ladattavat sovellukset, seurat ja yhdistykset, jotka pyrkivät tavoitteellisesti toimimaan lähimmäisen hyväksi. Tämän kaltaisessa lähimmäisen auttamisessa yhdistyvät kansalaisaktiivisuus, palkaton auttaminen ja vapaa-ajan harrastus. (Grönlund 2014, 5 ; Rochester 2006, 2, 4.)

Suomen evankelisluterilaisella kirkon vapaaehtoistoiminnalla on pitkä historia lähimmäisen auttamisessa ja palvelemisessa eli diakoniassa (Diakoninvirka 2008, 21). Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on mahdollistaa ja ylläpitää seurakunnan monipuolista toimintaa. Esimerkiksi vuonna 2012 kirkon diakoniatyössä oli lähes 33 000 vapaaehtoistojaa. Suomen evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistojat muodostavat toiminnallaan kirkon sisällä toiminnallisen ja vaikuttavan ryhmän. (Eskelinen 2009, 72 ; Puuska 2012, 121.)

Opinnäytetyönaihe on ajankohtaisesti ja kirkollisesti merkittävä, sillä vapaaehtoistoiminta tulee lisääntymään yhteiskunnassamme entisestään (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2010, 60). Tutkimuksien mukaan sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja yhteisöllisyyden tarve ihmisten keskuudessa korostuu entisestään. Kirkon haasteena on saada vapaaehtoisia rekrytoitua mukaan toimintaan. Tästä syystä kirkon sisällä käydään keskustelua vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä ja toiminnan organisoinnista. (Grönlund 2014, 5 ; Puuska 2012, 121,122.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on syventyä Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyön vapaaehtoistoimintaan. Työstäni rajaan pois muut yhteiskunnalliset kolmannen sektorin vapaaehtoistojat ja sosiaalipoliittiset vaikutukset, vaikkakin diakonisesta näkökulmasta tarkasteltuna hyvinvointipolitiikka vaikuttaa diakoniatyöhön (Kuusimäki 2012, 31,37).

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on löytää toimintatapoja, joiden avulla diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita. Tutkimusaineiston olen kerännyt puhelin- ja sähköpostihaastatteluiden avulla. Tutkimuksen johtopäätöksissä tarkastelen tutkimustuloksia muiden kirkon vapaaehtoistoimintaan liittyvien tutkimusten valossa.

Käsitteellä seurakunta tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä seurakunnan työntekijöitä ja seurakuntalaisia sekä seurakunnan alueella asuvia. Työssäni ei kirkkoon kuulumisella ole merkitystä, sillä seurakuntatyö ei erottele toiminnassaan kirkkoon kuuluvia. Vapaaehtoistoiminnan lähtökohta on, että vapaaehtoistoimijat haluavat toteuttaa kristillistä lähimmäisen rakkautta sekä auttaa, kehittää ja vaikuttaa seurakunnan toimintaan yhdessä seurakunnan kanssa. Vapaaehtoistoimijan määritelmä käsittää seurakunnan diakoniatyössä vapaaehtoisesti toimivat henkilöt. Työssäni käytän heistä myös termiä seurakunnan ja diakoniatyön vapaaehtoistoimijat. Vapaaehtoistoimijat -termiin päädyin, koska se pitää sisällään paremmin toiminnan idean ja toiminnan toteuttajan. Vapaaehtoinen on mukana toiminnassa omasta halustaan ja toimii konkreettisesti tekijänä. Vapaaehtoistoimija ei ole seurakunnan toiminnassa palkatussa työsuhteessa vaan hänen toteuttamansa toiminta on palkatonta. Vapaaehtoisuus on itsestään antamista. Vapaaehtoinen ei palvele palkan toivossa, sillä palveleminen itsessään on palkkio. (Luoma 2011.)

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA DIAKONIATYÖSSÄ

2.1 Vapaaehtoistoiminta ja osallisuus

Vapaaehtoistoiminnan eli kansalaistoiminnan historia pohjaa liberaaliseen länsimaalaiseen yhteiskunnan aikaan. Tuolloin toiminnan tavoitteena oli parantaa kansalaisten elämänlaatua ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Taustalla saattoi olla ajatus siitä, ettei julkinen valta huolehtinut kansalaisten hyvinvoinnista riittävästi. (Koskiahho 2002, 446, 453.) Nykyisin vapaaehtoistoiminnassa on nähtävissä samat elementit kuin kansalaistoiminnan aikaan. Vapaaehtoistoiminnan tavoitteena on edistää kansalaisten ja vapaaehtoistojen hyvinvointia sekä tehdä hyvää. Hyväntekeväisyyttä toteutetaan järjestön tai yhteisön periaatteiden mukaan. Tästä johtuen vapaaehtoistoiminta nähdään julkisen palveluntarjoamisen jatkeena. Seurakunta luokituu vapaaehtoistoiminnan perusteella kolmannen sektorin palveluntarjoajaksi. Kolmas sektori eroaa muista palveluntarjoajista siten, että toiminnan tuottaminen perustuu palkattomaan vapaaehtoistoimintaan. (Rajaniemi 2009, 8.)

Seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa yksi merkitsevistä tekijöistä on uskonnollinen viitekehys (Nylund 2009, 45). Hengellisenä yhteisönä seurakunta on sitoutunut kirkon tunnustukseen sekä kirkkolain ja -järjestyksen noudattamiseen. Nämä edellä mainitut kirkon tunnustukset, lait ja järjestykset ohjaavat kirkon toimintaa. Vapaaehtoistoiminta kirkossa pitää sisällään monia erilaisia yhteisöjä, jotka toimivat osallisuutta tukien. (Grönlund 2009, 81.) Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö -strategia vuoteen 2015 tiivistää kirkon perustehtäväksi eli missioksi kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen. Kirkon missio on luoda elämään kestävä perusta sekä rohkaista välittämään luomakunnasta ja lähimmäisistä. (Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö i.a.) Rochesterin (2006) mukaan toimijan vakaumus ja arvot välittyvät vapaaehtoistoiminnassa. Samanaikaisesti vapaaehtoistojen voi toiminnan kautta hakea yhteisöllistä tukea vakaumukselleen ja arvoilleen. (Rochester 2006, 4.)

Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen syitä on monia, jotka kaikki ovat yhtä tärkeitä (Kurronen 1989, 6). Parhaimmillaan vapaaehtoistoiminta yhdistää palkattoman auttamisen, vapaa-ajan harrastuksen ja kansalaisaktiivisuuden (Rochester 2006, 4).

Kokemus ja osallisuus ovat voineet ohjata mukaan vapaaehtoistoimintaan. (Helsingin seurakuntayhtymä i.a.; Koskiahho 2002, 446, 453, 457.) Tomi Oravasaaren (2010) tutkimuksen mukaan aktiivisimpia seurakunnan vapaaehtoistoimijoita olivat 36–65-vuotiaat aikuiset ja yli 65-vuotiaat seniorit. Tutkimuksessa tutkittavien ikäjakauma oli 7-vuotiaasta aina 75-vuotiaaseen. Tämä tutkimustieto on oleellinen oman tutkimukseni kannalta, sillä valtaosa diakoniatyön vapaaehtoisista sijoittuu juuri yli 30-vuotiaiden ikäluokkaan. (Oravasaari 2010, 13.)

2.2 Diakoniset lähtökohdat

Diakonian eli lähimmäisen auttamisen perustana on kristillinen ihmiskäsitys. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan sekä luomakunta että jokainen ihminen ovat Jumalan luomia. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja kutsuttu näin Jumalan yhteyteen. Siksi jokainen ihminen on yhtä arvokas. (Rättyä 2012, 81.) Diakonia keskiössä ovat lähimmäisen rakkaus ja yhteinen vastuu palvella lähimmäistä (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 7).

Diakonialla on pitkä perinne lähimmäisen palvelemisessa. Uuden Testamentin mukaan apostolit luovuttivat seitsemälle hyvämaineiselle miehelle ruoan jakamisen tehtävän (Ap.t. 6:1–6). Alkuseurakunnan aikaan tätä pidettiin diakonin viran perustana, vaikkei Raamatussa käytetä suoraan diakonian viran termiä. Raamattu kuvaa diakonian tehtävää lähimmäisen palvelemisena. Tällöin yhteisön jäsenet kantavat huolta ja vastuuta toistensa hyvinvoinnista. (Diakoninvirka 2008, 21 ; Kuusimäki 2012, 23.) Kirkkojärjestyksessä on määritelty edellä kuvatun diakonian kuuluvan yhteiseksi vastuuksi seurakunnalle ja sen jäsenille. Yhteisenä tehtävänä on toteuttaa kristillistä lähimmäisen rakkautta ja keskittää apu erityisesti niille, joiden avuntarve on suuri ja joita ei muuten auteta. (Kirkkojärjestys 1993.)

Diakonisen vapaaehtoistoiminnan esimerkkinä voisi kuvata Suurella Sydämellä hyväntekeväisyystoimintaa, joka on valtakunnallista toimintaa ja johon seurakunnat ovat saaneet halutessaan liittyä. Suurella Sydämellä -hanke toimii yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi. Rahallista korvausta ei vapaaehtoistoiminnasta myönnetä. Vapaaehtoistoimintaan sisältyy hyvinkin erilaisia tehtäviä, joiden kaikkien taustalla on

lähimmäisen palveleminen ja auttaminen. (Helsingin seurakuntayhtymä i.a.) Auttamisen periaate on Jeesuksen opetuksessa: Rakasta lähimmäistäsi (Matt. 22:39).

Diakoniatyöntekijän tärkeä tehtävä vapaaehtoistoiminnassa on kutsua ja innostaa vapaaehtoisia mukaan seurakuntayhteyteen. Vapaaehtoistoiminnan perustana on kristillinen lähimmäisen rakkaus, jonka toteuttamiseen diakoniatyöntekijän on vapaaehtoistoimijaa valmistettava. (Kuusimäki 2012, 47.) Vastuu vapaaehtoistoimijan kouluttamisesta on diakoniatyöntekijällä. Vapaaehtoinen voi toimia erilaisissa diakoniatyön ylläpitämässä tilaisuuksissa ja ryhmissä. Koulutus avaa mahdollisuuksia toimia ryhmän ohjaajana itsenäisesti tai diakoniatyöntekijän työparina. Vaikka vapaaehtoinen ohjaisikin itsenäisesti ryhmää, on vastuu aina seurakunnan työntekijällä.

Vapaaehtoistoiminnan koordinoiminen eli ylläpitäminen vaatii seurakuntatyön ammattilaisia (Eskelinen 2009, 72). Vapaaehtoistoimija saattaa kohdata tomissaan kipeitä ja vaikeita asioita. Tästä syystä työskentely vapaaehtoisten kanssa vaatii seurakunnan työntekijältä ammatillisuutta ja työn organisointia, sekä yhteistyötaitoja. (Puuska 2012, 121,122.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli syventyä diakoniatyön vapaaehtoistoimintaan. Opinnäytetyöni tavoitteena on löytää toimintatapoja, joiden avulla diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita. Haastattelin opinnäytetyöhöni kahta Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyöntekijää. Tutkimusaineisto on kerätty teemahaastatteluina. Teemahaastattelut tehtiin yksilö- ja sähköpostihaastatteluna.

Tutkimuskysymysten tarkoituksena oli tarkastella diakoniatyöntekijöiden ja vapaaehtoistoimijoiden tehtävää ja yhteistyötä seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita, sekä millaisia mahdollisuuksia ja haasteita vapaaehtoistoiminta tuo mukanaan.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

1. Millainen on diakoniatyöntekijän rooli/tehtävä vapaaehtoistoiminnassa?
2. Millaista yhteistyötä diakoniatyöntekijät ja vapaaehtoistoimijat tekevät?
3. Kuinka diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus

Tutkimuksessani haastattelen kahta diakoniatyöntekijää, jotka työskentelevät eri seurakunnissa vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Neuvoa diakoniatyöntekijöiden valintaan pyysin diakonia-harjoitteluohjaajaltani. Hän antoi minulle neljän diakoniatyöntekijän nimet, jotka toimivat vapaaehtoistoinnassa. Valitsin näiden nimien joukosta kaksi diakoniatyöntekijää, jotka työskentelevät eri seurakunnissa.

Valintaan vaikuttivat seurakuntien koko ja sijainti sekä diakoniatyöntekijöiden yhteistyö vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Tutkimukseni kannalta oli parempi, että molemmat diakoniatyöntekijät ovat minulle entuudestaan tuntemattomia. Tärkein kriteeri oli, että haastateltavilla on omakohtainen kokemus seurakunnan vapaaehtoistoinnasta ja toimijoiden tukemisesta. Tärkeänä koin myös diakoniatyöntekijöiden kiinnostuksen ja kunnioituksen vapaaehtoistoimijoita kohtaan.

4.2 Tutkimusaineiston keruu

Lähetin valitsemilleni kahdelle diakoniatyöntekijälle sähköpostilla haastattelukutsun. Haastattelukutsu sisälsi informaatiota opinnäytetyöaiheestani, tutkimuksen tavoitteesta ja tarkoituksesta sekä tutkimuksen aikataulusta ja aineistonkeruumenetelmästä. Kutsussa pyysin diakoniatyöntekijöitä ilmaisemaan kiinnostuksensa tutkimustani kohtaan. He vastasivat myönteisesti kutsuun.

Haastateltavat saivat vaikuttaa haastattelun ajankohtaan ehdottamaltani aikaväliltä. Haastattelumenetelmistä he saivat valita itselleen mieleisen. Kuitenkin kävi niin, että diakoniatyöntekijät kysyivät minun mielipidettäni ja mahdollisuuksiani toteuttaa haastattelu. Haastattelumenetelmistä oli mahdollisuus valita puhelin-, sähköposti- tai yksilöhaastattelu. Haastattelukysymykset (Liite 1) lähetin haastateltaville sähköpostilla. Alkuperäinen suunnitelmani oli tehdä yksilöhaastattelu toisen diakoniatyöntekijän kanssa ja taltioida haastattelu nauhurin avulla. Haastattelupäiväksi olimme sopineet

3.10.2014 ja paikaksi diakoniatyöntekijän työpaikka. Matkoista ja oman aikataulutukseni muutoksesta takia haastattelu muuttui puhelinhaastatteluksi. Näin ollen haastattelun taltioiminen nauhurin avulla jäi pois. Haastattelu tehtiin sovittuna päivänä (3.10.). Haastattelun kesto oli 1 tunti 23 minuuttia.

Toinen haastattelu tehtiin sähköpostin välityksellä. Haastateltavalle lähetin 3–4 kysymystä ja seuraavassa viestissä taas uudet kysymykset. Kysymykset sisälsivät edellisiin kysymyksiin liittyviä jatkokysymyksiä, sekä kolme uutta kysymystä. Olimme sopineet haastateltavan kanssa tulevien kysymysten määrästä, jottei tutkimushaastattelu kävisi vastaajalle liian raskaaksi. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 265–266.)

4.3 Tutkimusaineisto

Opinnäytetyössä hyödynnetty tutkimusaineisto on laajuudeltaan kuusi puhtaaksikirjoitettua tekstisivua. Aineisto koostuu sähköposti- ja puhelinhaastattelumateriaalista. Sähköpostihaastattelussa haastateltava oli kirjoittanut ajatuksensa suoraan kysymyksieni alle, josta ne oli helppo poimia varsinaiseen analyysivaiheeseen. Puhelinhaastattelussa sen sijaan, kirjoitin kaiken oleellisen ylös, sillä haastattelussa oli huomioitava sanatarkka kirjoittaminen. Pyysin haastateltavaani täsmentämään joitain asioita, jotka koin haastattelun aikana tutkimukseni kannalta merkittäviksi. Näin ollen tekstiä syntyi kolme sivua ja puhelun tarkka kesto oli 1 tunti 23 minuuttia.

Aineiston analyysivaiheessa koin mielekkäämpänä, että haastateltavien omat ilmaisut ja sanamuodot korostuisivat. Kuitenkaan Vilkan (2005) mukaan, laadullisen tutkimuksen aineistoanalyysissä ei ole mielekästä hyödyntää pelkkiä haastatteluja. Tästä johtuen käytän tutkimustuloksien analyysivaiheessa kirkon vapaaehtoistoiminnasta tehtyjä tutkimuksia.

5 AINEISTOANALYYSI

Opinnäytetyössäni haastattelemani diakoniatyöntekijät työskentelevät seurakunnissa Pohjanmaalla ja Pohjois-Suomessa. Pienen otannan vuoksi tutkimustuloksista on poistettu haastateltavien ja seurakuntien nimet. Tällä toimenpiteellä suojataan haastateltavien tunnistettavuutta. Haastateltavat esiintyvät tutkimuksissa Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijänä ja Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijänä. Haastateltavat ovat hyväksyneet valitsemani käytännön ja oman haastatteluosuuden. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä.

Haastattelemani diakoniatyöntekijät ovat molemmat työskennelleet nykyisessä seurakunnassa diakoniatyössä 8–10 vuoden ajan. Työnsä ohella heille on karttunut kokemuksia seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa työskentelemisestä:

Vapaaehtoistoimintaan liittyvät asiat ovat osa diakoniatyötä. Vapaaehtoistoiminta on koko ajan ollut tärkeä osa työtäni. Ilman vapaaehtoisia työni olisi aivan erilaista. Vapaaehtoiset tuovat suuren panoksen ja sieltä löytyy niin monenlaista osaamista, että yhteistyö on suuri rikkaus ja ilon aihe. Aikaisempi työkokemukseni on sairaanhoitotyöstä ja myös siellä omaisilla ja vapaaehtoisilla oli suuri merkitys. (Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä kuvaili omaa seurakuntaansa pienen paikkakunnan seurakunnaksi, jossa on vain yksi diakoniatyöntekijä. Vapaaehtoisten määrä Pohjois-Suomen seurakunnassa on noin 50 henkilöä, kun taas Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä arvioi seurakuntansa vapaaehtoisten määräksi useampi sata henkilöä, mutta alle 300. Tutkimuksessani Pohjois-Suomen seurakunta edustaa pienen paikkakunnan vapaaehtoistoimintaa ja Pohjanmaan seurakunta keskikokoisen seurakuntaa, jossa diakoniatyöntekijän lisäksi toimii muitakin diakoniaviranhaltijoita.

Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyön vapaaehtoistoimintaa koordinoi diakoniatyöntekijä ja taustatekijänä toimii johtokunta. Kun taas Pohjanmaan seurakunnassa vapaaehtoistoiminta ei ole virallisesti kenenkään työntekijän tehtäväksi annettu tai määrätty. Työalat periaatteessa huolehtivat vapaaehtoisista.

Diakoniatyö on näkemykseni mukaan ottanut paljon vastuuta mm. järjestämällä kurseja vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille, kouluttamalla jo mukana olevia

ja järjestämällä virkistystoimintaa vapaaehtoisille. (Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Molemmat diakoniatyöntekijät kuvailevat seurakuntiansa vapaaehtoistoimintaa, jossa diakoniatyöntekijä on mukana, hyvin samankaltaisesti. Vapaaehtoiset ovat mukana aktiivisesti toiminnassa:

Kun on maalaispitäjistä kotosin, me olemme nähneet lapsesta asti auttamisen maaseudulla ja syrjäkylissä. Auttaminen on geeniperimässä. Vapaaehtoistoiminta kuuluu oleellisena osana diakoniatyötä, joka viiltää läpi kaiken, mitä me teemme (Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Diakoniatyön vapaaehtoisilla on omia vastuualueita, mm. ystävätoimintaa ja miesten talkooryhmää ohjaa ja koordinoi vapaaehtoinen. Vapaaehtoinen huolehtii tapahtumien kahvitukset ja muut järjestelyt. Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä kertoi, ettei heidän seurakunnassaan käytetä virallisesti diakoniatyön vapaaehtoiset -nimikettä. Käytännössä on vapaaehtoisia, jotka haluavat olla nimenomaan diakonian vapaaehtoisina esim. Palvelevan puhelimen toiminnassa. Pohjois-Suomen diakoniatyöntekijä käyttää diakoniatyön vapaaehtoiset -nimikkeen lisäksi diakoniakylätoimikunta -nimikettä, joka on ollut paikkakunnalla käytössä jo aiemmin:

Diakoniakylätoimikunnan jäsenet ovat sen kylän vapaaehtoisia, joiden tehtävä on välittää lähimmäisestä kristillisen periaatteen mukaan. He ovat omalla kylällään tuntosarvia ja vievät tietoa diakoniatyöntekijälle. Kylätoimikunnan puheenjohtaja on yhteishenkilö, joka tiedottaa asioista ja tapahtumista omalle joukkioille. Vapaaehtoiset toimivat diakoniatyöntukena kotikäyntityössä ja käyvät laitoksissa, jotka työntekijänä olen ensin kartoittanut. Vapaaehtoisten toiminta on toimivaa verkostotoimintaa. (Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Jokavuotisten koulutusten suunnittelu ja virkistyspäivät kuuluvat olennaisesti diakoniatyön tekemään vapaaehtoistoimintaan. Molemmat diakoniatyöntekijät toteavat koulutusten antavan merkittävää tukea vapaaehtoistoimijoille. Myös puhelimen avulla käydään keskusteluita ja sitä kautta tuetaan ihmisiä.

Korostan ettei vapaaehtoistoimijoiden tarvitse ottaa suurta vastuuta. Työntekijänä minä olen vastuussa. Kokemukseni mukaan, ihmiset tarvitsevat tiedon siitä, että heidän takanaan on ihminen, joka kantaa, tukee ja kannustaa heitä. Heillä pitää olla heti mahdollisuus ottaa yhteyttä diakoniatyöntekijään. (Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Ohjaan, koordinoin ja olen tukena. Annan vapaaehtoisille mahdollisuuksia tulla mukaan yhdessä toimimaan. Itse näen roolini lähinnä olla heidän tukena ja rinnallaan. (Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Vapaaehtoistoiminnan taustalla diakoniatyöntekijät näkevät osallisuuden ja yhteisön, sekä kristillisen lähimmäisen rakkauden:

Mielestäni taustalla on se, että seurakunnan työtä ei voi tehdä ilman seurakuntalaisia. Elävyys, elämä ja yhdessä toimiminen ovat juuret. (Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Jumalan rakkaus meissä synnyttää lähimmäisen rakkautta. Meitä rakastetaan, jotta me voimme rakastaa. Kristityt eläisivät niin kuin meidän kuuluu. (Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Molemmat diakoniatyöntekijät näkevät vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden valoisana, sekä edelleen erittäin tärkeänä ja merkittävänä osana seurakuntatyötä. He arvelevat, että vapaaehtoistyö tulee lisääntymään seurakunnissa ja toiminnan merkitystä korostetaan entisestään:

Yhteys ja yhdessä tekeminen tulevat olemaan suuressa arvossa tulevaisuudessa. Yhteiskunnassamme on paljon yksinäisyyttä ja ulkopuolisuuden tunteen aiheuttamaa ahdistusta. Tärkeää on se, että on riittävän paljon erilaisia vaihtoehtoja. Joku ei halua sitoutua ja toiselle taas sopii paremmin pitkäjänteinen toimiminen. Rimaa ei saa laittaa liian korkealle vaan "tavallisen ihmisen tavalliset taidot ovat riittävät". Avara katse, johon sisältyy ajatus, että ei tarvitse olla täydellinen vaan arvostamme ja kunnioitamme toistemme tehtäviä ja töitä. (Pohjanmaan seurakunnan diakoniatyöntekijä)

Vapaaehtoistyö on aina vain tärkeämpää. Diakoniatyötä voi tehdä vapaaehtoiset. Mutta jonkun täytyy ohjata ja vastata toiminnasta. Tarvitsemme vapaaehtoisia entistä enemmän, jos toiminta menee siihen, että seurakuntia yhdistetään ja virkoja vähenee, vapaaehtoistoiminnan tarve lisääntyy. (Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

1. Diakoniatyöntekijän tehtävä vapaaehtoistoiminnassa on koordinoita, kouluttaa ja antaa tukea vapaaehtoistoimijoille.
2. Diakoniatyöntekijät arvostavat vapaaehtoistoimijoiden luotettavuutta, sitoutuvuutta ja aktiivisuutta. Diakoniatyöntekijät kokevat yhteistyön vapaaehtoistoimijoiden kanssa mielekkäänä ja voimaa antavana. Vapaaehtoistoimijoiden toiminta tukee myös työntekijöiden toimintaa.
3. Diakoniatyöntekijät tukevat vapaaehtoistoimijoita järjestämällä koulutuksia ja yhteisiä kokoontumisia. Tärkeää on, että diakoniatyöntekijät ovat helposti tavoitettavissa ja antavat tukensa vapaaehtoistoimijalle sekä kannustavat ja rohkaisevat.

7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Kirkon vapaaehtoistoimintaan liittyviä tutkimuksia on tehty paljon. Erilaiset kirkon sisällä toteutetut tutkimukset antavat käsityksiä tämänhetkiseen vapaaehtoistoiminnan laatuun ja tarpeeseen. Tässä opinnäytetyössä käyttämilleni tutkimuksilla ja muilla aineistoilla on kehitetty evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistoimintaa. Tutkimuksien ja kehittämistoiminnan kautta on tultu tietoisiksi vapaaehtoistoimintaan liittyvistä kehittämishaasteista, kuten Oravasaaren (2010) tutkimuksessa. Oravasaaren sekä muidenkin tutkijoiden raporteista käy ilmi, kuinka vapaaehtoistoiminta olisi tarpeellista organisoida ja koordinoida uudelleen. Tutkimuksissa käy usein ilmi, miten keskeinen osa kirkon diakonialla on vapaaehtoistoiminnassa.

Opinnäytetyöni tutkimustulokset osoittavat, kuinka diakoniatyöntekijä on seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa keskeisessä asemassa vapaaehtoistojien kouluttamisessa sekä toiminnassa tukemisessa. Poikkeuksen tekevät ne seurakunnat, joiden vapaaehtoistoiminnan koordinoimisesta vastaa vapaaehtoistoimintaan nimetty henkilö tai tiimi, jonka jäsen diakoniatyöntekijä ei ole.

Haastateltavat diakoniatyöntekijät kuvailivat hyvin tarkasti erilaisten toimintojen kautta, kuinka vapaaehtoistojat toteuttavat seurakunnan vapaaehtoistoimintaa diakoniatyön näkökulmasta. Halu toteuttaa kristillistä lähimmäisen rakkautta oli tärkeä lähtökohta vapaaehtoistoiminnalle. Haastattelussa kävi ilmi, että diakoniatyöntekijät arvostavat vapaaehtoistojien luotettavuutta, sitoutumista ja toimivaa yhteistyötä.

Tomi Oravasaaren toteuttama kyselytutkimus (N=282) seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta ”Kyvyt käyttöön – Seurakuntien vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen (2010)” keskittyi seurakunnan työntekijöiden tulevaisuudenkuviin ja näkemyksiin vapaaehtoistoiminnassa. Haastattelussani diakoniatyöntekijät kuvailivat vapaaehtoisten koordinoimisen, kouluttamisen ja tukemisen tärkeyden tulevaisuuden kannalta. Samat keskeiset teemat kävivät ilmi myös Oravasaaren tutkimuksesta (Oravasaari 2010, 4.) Yhteiset kokoontumiset, kuten kiitosjuhlat, palaverit ja koulutukset, koettiin vapaaehtoistoimintaa tukeviksi toiminnoiksi. Oravasaaren tutkimukseen mukaan merkittävät tukitoimet olivat kiitosjuhla ja työntekijän

tavoitettavuus. Tutkimustuloksissa painotettiin seurakunnan työntekijöiden yksimielistä ajatusta vapaaehtoistoimijoiden kiittämisestä ja tukemisesta. (Oravasaari 2010, 28.) Haastattelussa diakoniatyöntekijät kokivat vapaaehtoistoiminnan tukevan myös diakoniatyötä. Diakonian yhteinen tavoite toteutui kirkkojärjestyksen (1993) mukaan.

Diakoniatyöntekijät korostivat koordinoimisen ja kouluttamisen lisäksi työntekijän merkitystä toiminnan ohjaamisessa sekä kannustamisessa. Diakoniatyöntekijän tärkein tehtävä vapaaehtoistoiminnassa on koordinoida, kouluttaa ja antaa tukea. Oravasaaren kyselytutkimuksessa selvisi, että yli puolet seurakunnan työntekijöistä kannatti vapaaehtoisten perehdytystä ja koulutusta (Oravasaari 2010, 28). Diakoniatyöntekijät pitivät tärkeänä, että työntekijä on helposti tavoitettavissa ja vapaaehtoistoimijalla on työntekijän tuki. Myös vapaaehtoistoimijoiden kannustaminen ja rohkaiseminen koettiin tärkeinä tukitoimina.

Oravasaaren tutkimus nosti esille aikaisemman Meidän kirkko 2007 -mietinnön, jonka tarkoituksena oli herättää ajatuksia vapaaehtoistoiminnan organisoinnista. Mietinnössä suositeltiin, että seurakunnan vapaaehtoistyön organisoinnista vastaisi yksi työntekijä, kuten kirkkoherra tai työalavastaava. Tutkimus kuitenkin todisti, että vaihtelevaisuutta vapaaehtoistyön organisoinnissa oli. Vähän yli puolet vastanneista ilmoitti, ettei vapaaehtoistyön koordinoiminen kuulu kenenkään toimenkuvaan. Oravasaari arvio, että tutkimustuloksiin vaikutti pienten ja suurten seurakuntien työntekijämäärä. Hänen mukaansa suurissa seurakunnissa tarvitaan työntekijää, joka koordinoi toimintaa. Tämä tekee yhteistyöstä ja toiminnasta sujuvampaa ja tehokkaampaa. (Oravasaari 2010, 20–21.) Haastateltavien diakoniatyöntekijöiden seurakunnissa vapaaehtoistoiminnassa ei ollut nimettyä vapaaehtoistoiminnan koordinoijaa, jollaista Meidän kirkko 2007 -mietinnössä esitettiin. Haastateltavien seurakunnissa työmuodot koordinoivat oman työalansa vapaaehtoistoimijoita, sekä järjestävät koulutuksia yhteistyössä muiden työmuotojen kanssa.

Diakoniatyöntekijöiden mukaan vapaaehtoistoiminnassa korostuvat vapaaehtoisten vastuullisuus ja tunnollisuus, sekä auttamisen ilo. Haastatteluisissa kävi ilmi, etteivät vapaaehtoistoimijat ainoastaan anna seurakunnalle, vaan saavat toiminasta myös itse. Toiminnan kautta vapaaehtoistoimija kokee myös itsenä hyödylliseksi. Kuitenkin molemmat diakoniatyöntekijät halusivat painottaa vapaaehtoistoimijoiden ja

seurakunnan työntekijän vastuuta. Kummankaan haastateltavan mielestä vapaaehtoiselle ei saa antaa suurta vastuuta. Vastuu tulee säilyttää työntekijällä.

Kirkon tulevaisuusselonteon (2020) mukaan kirkon vapaaehtoistoiminnan merkitys tulee kasvamaan entisestään (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus, 2010). Kuitenkin haastatteluissa nousi esille, että tulevaisuuden haasteena on kirkon vapaaehtoistoiminnan kehittäminen. Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä toi haastattelussa esille vapaaehtoisten jäsenmäärän ja vapaaehtoistojoiden ikääntymisen. Diakoniatyön vapaaehtoistojista valtaosa on yli 65-vuotiaita (Oravasaari 2010, 13). Vapaaehtoistoiminnan jäsenmäärän vähenemisen taustatekijänä on luonnollinen selitys. Diakoniatyöntekijän kokemuksen mukaan moni ikääntyvä seurakuntalainen jää toiminnasta pois fyysisen kunnan heikentymisen vuoksi. Haasteena on, miten saadaan seurakunnan vapaaehtoistoiminnan jäsenmäärät kasvamaan ja kuinka löydetään uusia vapaaehtoisia mukaan seurakunnan toimintaan. Diakonisen vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta, Pohjois-Suomen seurakunnan diakoniatyöntekijä totesi lähimmäisen puolesta rukoilemisen tärkeänä tehtävänä jokaiselle seurakuntalaiselle. Tärkeää on toimia myös esirukoilijana.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyön prosessin ajan olen pitänyt hyvin tärkeänä eettistä näkökulmaa. Opinnäytetyön alkuvaiheessa eli haastattelukutsussa kuvailin haastateltaville opinnäytetyöni tavoitteet sekä korostin tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta. Toin esille, että haastateltavien vastauksia ei ole tarkoitettu muuhun kuin tähän opinnäytetyöhön. Haastateltavien taustatietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti seminaareissamme. Opinnäytetyössä ei julkaista haastateltavien nimiä eikä heidän työyhteisöjään. Lisäksi haastateltavat saavat nähdä haastattelukoontinsa ennen opinnäytetyön julkistamista. Haastateltavat ovat tietoisia lopullisen opinnäytetyön julkaisemisesta sähköiseen tietokantaan.

Tutkimus- eli haastattelumateriaalit säilytän itselläni. Molemmista haastattelukoosteista on olemassa sähköinen tallenne. Koosteet ovat hallussani koko opinnäytetyöprosessin ajan. Prosessin jälkeen tuhoan haastattelukoosteet, sillä minulla ei ole lupaa käyttää vastauksia muuhun tarkoitukseen. Tutkijana tehtävänäni on tuoda esille haastattelun tutkimustulokset. En saa tutkijana vaikuttaa tai painostaa tutkittavaan kohderyhmään omalla toiminnallani. Tutkimustuloksissa en myöskään saa ilmaista omia mielipiteitäni tai näkemyksiäni. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 130, 132–133.)

Opinnäytetyöaihe on eettisesti olennainen, sillä on tärkeää tutkia myös työntekijöiden käsityksiä vapaaehtoistoiminnasta ja -toimijoiden tukemisesta. Ymmärtämällä vapaaehtoistoiminnan merkitystä diakoniatyöntekijä kykenee pohtimaan omaa toimintaansa. Opinnäytetyöaihe nostaa esiin myös arvolähtökohdan, toiminnan tavoitteen ja kristillisen ihmiskäsitteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129–130.) Samalla diakoniatyöntekijälle annetaan mahdollisuus työn ja arjen kiireessä muistella toteuttamaansa vapaaehtoistoimintaa sekä reflektoida kokemaansa. Tämän opinnäytetyön sisältämä tieto ja tutkimustulokset saattavat auttaa diakoniatyöntekijöitä löytämään toiminnastaan sekä itsestään uusia voimavaroja, menetelmiä ja sosiaalista pääomaa.

8.2. Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyöni oli aiheeltaan sopiva tutkittavaksi, sillä aihe on merkittävä diakoniatyöntekijän työnkuvan kannalta. Opinnäytetyöni antaa tuoretta näkökulmaa valmistuville diakonian viranhaltijoille siitä, millainen kytkös diakoniatyöntekijällä on seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Tutkimustulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin ja saavuttavat opinnäytetyöni tavoitteen, joka on löytää menetelmiä vapaaehtoistoimijoiden tukemiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.)

Opinnäytetyössäni on käytetty luotettavia ja tuoreita aineistoja. Näiden aineistojen ja erilaisten tutkimusten taustalla toimii suuria ja tunnettuja taustayhteisöjä, kuten Kirkkohallitus ja Diakonia-ammattikorkeakoulu. Käyttämäni aineistojen joukossa on myös erilaisia voimassa olevia suosituksia ja tavoitteita, kuten ”Meidän kirkko - Osallisuuden yhteisö Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015”. Nämä suositukset ja strategiat ohjaavat kirkon toimintaa sekä luovat tavoitteet toiminnalle. Käyttämilläni tutkimuksilla ja muilla aineistoilla on kehitetty evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistoimintaa ja tultu tietoisiksi toimintaan liittyviin haasteisiin, kuten Oravasaaren (2010) tutkimuksessa.

Tässä opinnäytetyössäni on haastateltu Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyöntekijöitä. Kohderyhmä on valikoitunut tutkimukseeni heidän työkokemuksensa ja oman seurakuntansa vapaaehtoistoiminnan asiantuntijuuden perusteella. Lisäksi diakonien taustayhteisönä toimivat haastateltavien seurakunnat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140.) Oravasaaren (2010) tutkimuksessa, tutkittavien seurakunnan työntekijöiden määrä oli moninkertainen omaan tutkimukseeni verrattuna. Oravasaaren tutkimuksesta poiketen, tahdoin rajata tutkittavat eli haastateltavat seurakunnan diakoniatyöntekijöihin, kun taas Oravasaari oli tutkimuksessaan tutkinut usean eri työmuodon vapaaehtoistoimijoita. (Oravasaari 2010.) Opinnäytetyön laajuuden kannalta oli mielekkäämpää syventyä haastateltavien laatuun (Vilkkä 2005, 113).

Teemahaastattelujen luotettavuus aineistonhankinnassa oli riittävää ja laadukasta. Teemahaastattelukysymykset käsittelivät diakoniatyöntekijän aikaisempaa ja nykyistä toimenkuvaa vapaaehtoistoiminnassa, yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa,

konkreettisia tukitoimia sekä tulevaisuuden näkökulmia. Lisäksi diakoniatyöntekijöille annettiin vapaus laajentaa vastaustaan. (Paloniemi & Collin 2010, 213.) Haastateltavien kanssa muodostunut tutkimussuhde toimi hyvin ja tehokkaasti. Yhteistyö oli avointa, joustavaa, luottamuksellista ja pohdintaa herättävää. Haastateltavat olivat sitoutuneet opinnäytetyöhöni, ja vastauksien perusteella pystyin tulkitsemaan heidän olleen erittäin motivoituneita. Diakoniatyöntekijät saivat ennen opinnäytetyön julkaisemista lukea tutkimustulokset. Opinnäytetyön tutkimustulokset saavutettiin diakoniatyöntekijöiden haastatteluiden perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

9 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä on tutkittu vapaaehtoistoimijoiden parissa työskentelevien diakoniatyöntekijöiden toimintatapoja, joiden avulla he tukeva vapaaehtoistoimijoita. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä kahden Suomen evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa. Opinnäytetyössä käyttämiäni menetelmiä ja saatuja tuloksia voidaan soveltaa myös muissa yhteisöissä, kuten järjestö- ja yhdistystoiminnassa sekä julkisella sektorilla, jossa vapaaehtoistoimintaa on. Opinnäytetyö kuvaa vapaaehtoistoimintaa diakoniatyön ja diakonian näkökulmasta. Työssä on korostettu diakonian ja diakoniatyöntekijän merkitystä vapaaehtoistoiminnassa. Opinnäytetyöaiheen kannalta on tärkeää ymmärtää vapaaehtoistoiminnan merkitys sekä diakoniatyöntekijän tarpeellisuus vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja vapaaehtoistoimijoiden tukeminen on tärkeää kirkon vapaaehtoistoiminnan ja tulevaisuuden kannalta.

Jatkotutkimushaasteena ehdotan laadullista tutkimusta tuen tarpeesta vapaaehtoistoimijoiden näkökulmasta. Tutkimuskysymykset voisivat käsitellä, kuinka vapaaehtoistoimijat kokevat tuen tarpeen vapaaehtoistoiminnassa. Millaista tukea vapaaehtoistoimijat tarvitsevat? Saatuja tutkimustuloksia voitaisiin verrata muihin tutkimuksiin. Vapaaehtoistoiminnasta löytyviä tutkimuksia on paljon ja lähdekirjallisuutta on monipuolisesti.

Tulevana diakoniatyöntekijänä on ymmärrettävä, että työnkuvasta huolimatta jokainen diakoniatyöntekijä tulee työskentelemään vapaaehtoistoimijoiden parissa. Tästä syystä on tärkeää tarkastella vapaaehtoistoimintaa toimijan ja työntekijän yhteistyön näkökulmasta. Kirkon työntekijöiden tehtävänä on koordinoida ja ohjata vapaaehtoistoimintaa ammatillisesti sekä tavoitteellisesti, sekä toteuttaa diakoniaa eli lähimmäisen palvelemistyötä yhdessä seurakunnan kanssa. Vaikka vapaaehtoistoiminnan tarkoituksen on tukea seurakunnan toimintaa, on diakoniaa toteutettava myös yhteisön sisällä. Vapaaehtoistoimijat ovat läheisiä, joita työntekijöiden on palveltava.

LÄHTEET

- Diakoninvirka 2008. Kirkkohallituksen 15.8.2007 asettaman työryhmän mietintö. Suomen evankelisluterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2008:9. Kirkkohallituksen asettama Diakonaattityöryhmä 2007. Mietintö 1.9.2008. Helsinki: Kirkkohallitus. Viitattu 1.10.2014. [http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/6e7f733229475795c225734100222e16/\\$FILE/Diakonaattity%C3%B6ty%C3%B6ryhm%C3%A4.%20Mietint%C3%B6.%20Telos%201.pdf](http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/6e7f733229475795c225734100222e16/$FILE/Diakonaattity%C3%B6ty%C3%B6ryhm%C3%A4.%20Mietint%C3%B6.%20Telos%201.pdf)
- Eskelinen, Minna 2009. Vapaaehtoistoiminta ja lähimmäistyö. ”Mistä tunnet sä ystävän” – Uutta Virtaa Alastaron seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Teoksessa Sirpa Juola ja Raija Väisänen (toim.). Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa – Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina. Diakonia-ammattikorkeakoulu. D Työpapereita 51. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Grönlund, Henrietta 2009. Kuka pääsee tekijäksi kirkkoon? – Heikossa työmarkkina asemassa olevien osallisuus kirkon työstä ja vapaaehtoistoiminnasta. Teoksessa Raili Suviranta (toim.). Työ ja osallisuus – Diakonin vuosikirja 2009. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Grönlund, Henrietta 2014. Vapaaehtoistyö luo yhteisöllisyyttä. Teoksessa Päivi Romppainen (toim.). Pikkuväki. Varhaiskasvattajien ammattilehti 5/2014.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki ja Jokela, Ulla (toim.) 2010. Diakoniatyö – Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Helsingin seurakuntayhtymä i.a. Suurella sydämellä 2007–2014. Viitattu 23.9.2014. <http://helsinki.suurellasydamella.fi/index.php?sivu=35405>.
- Kirkkojärjestys 1993. Suomen ajantasainen lainsäädäntö. Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 1993v. 4:3§. Viitattu 19.10.2014. <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirkkoj%C3%A4rjestys>.
- Koskenvesa, Esko 2002. Diakonia kirkon elämässä ja toiminnassa. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.). Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

- Koskiahho, Briitta 2002. Vapaaehtoistyönehdot ja edellytykset. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Niemelä Pauli ja Juhani Veikkola (toim.). Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Kurronen, Erkki (Toim.) 1989. Mitäs nyt – pienryhmänohjaajan opas. SKSK-Kustannus OY.
- Kuusimäki, Kalle 2012. Diakonia kirkon perustehtävä. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki, Karolina Puuska (toim.). Kantakaa toistenne kuormia – Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Luoma, Tapio 2011. Seurakuntalaisuuden ja vapaaehtoisuuden teologia. Vapaaehtoistyön neuvottelupäivä, Seinäjoki 18.11.2011. Viitattu 24.10.2014. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/\\$FILE/SEURAKUNTALAISUUDEN%20JA%20VAPAAEHTOISUUDEN%20TEOLOGIAA.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/$FILE/SEURAKUNTALAISUUDEN%20JA%20VAPAAEHTOISUUDEN%20TEOLOGIAA.pdf)
- Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö i.a. Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 20.9.2014. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf).
- Nylund, Sirkka 2009. Taloudellinen avustamisen merkitys ja suunta Pirkkalan seurakunnassa. Teoksessa Sirpa Juola ja Raija Väisänen (toim.). Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa – Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina. Diakonia-ammattikorkeakoulu. D Työpapereita 51. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Oravasaari, Tomi (toim.) 2010. Kyvyt käyttöön – Seurakuntien vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen. Yhteistyössä Kirkon tutkimuskeskus. Helsinki: Kirkkohallitus. Viitattu 11.9.2014. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/\\$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/375816AE18B70F7CC225771A002252CA/$FILE/Kyvyt%20k%E4ytt%F6%F6n_lowres.pdf).
- Paloniemi, Susanna & Collin, Kaija 2010. Mitä ihmettä on kollektiivinen etnografia? – Kokemuksia organisaatiotutkimuksesta. Teoksessa Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus.

- Puuska, Karolina 2012, Diakoaatyö ryhmissä ja lähiyhteisöissä. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki, Karolina Puuska (toim.). Kantakaa toistenne kuormia – Diakoniaatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rajaniemi, Jere 2009. Mielekkäästi vapaaehtoistoiminnassa – Tuloksia kyselystä järjestöjen ikääntyneille jäsenille. Ikäinstituutin Vavero –hanke. Raportteja 2/2009. Julkaisutoimikunta: Sirkkaliisa Heimonen, vanhempi tutkija, Elina Karvinen, toimialapäällikkö, Pertti Pohjolainen, vanhempi tutkija, Anneli Sarvimäki, tutkimusjohtaja, Ilkka Syrén, tutkimussihteeri. Helsinki: Ikäinstituutti.
- Rochester, Colin 2006. Making sense of volunteering – A literature of review. Lontoo: Volunteering England. Viitattu 19.10.2014. http://ws1.roehampton.ac.uk/researchcentres/csvca/researchconsultancy/Making_sense_of_volunteering.pdf
- Rättyä. Lea 2012. Diakoniaatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki, Karolina Puuska (toim.). Kantakaa toistenne kuormia – Diakoniaatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (toim.) 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus, 2010. Kirkko 2020 – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Kirkkohallitus. Helsinki: WS Bookwell Oy. Viitattu 20.9.2014. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/4DCBB70DBB31CD15C22577B2002A0A81/\\$FILE/KiTutk_Tulevaisuusselonteko_web.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/4DCBB70DBB31CD15C22577B2002A0A81/$FILE/KiTutk_Tulevaisuusselonteko_web.pdf)
- Vilka, Hanna (toim.) 2005. Tutkija kehittä. Helsinki: Tammi.

LIITE: HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Seurakunnan taustatietoa:

- Seurakunnan jäsenmäärä?
- Paljonko vapaaehtoisia on mukana toiminnassa?
- Kuka koordinoi vapaaehtoistoimintaa? Tai millainen on työryhmä?
- Käytetäänkö seurakunnassanne erikseen diakoniatyön vapaaehtoiset -nimikettä?

2. Millainen on työkokemuksesi ja oma kokemus vapaaehtoistoiminnasta?

- Kauan diakoniatyöntekijänä olet ollut mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa?

3. Millainen on nykyisin tehtäväsi vapaaehtoistoiminnassa ja vapaaehtoistojen parissa?

4. Mitä vapaaehtoistoiminnalla mielestäsi tarkoitetaan?

- Mitä on vapaaehtoistoiminnan taustalla?
- Mikä on toiminnan tavoite?

5. Kuinka diakonina tuet vapaaehtoistojen?

- Millaista tukea vapaaehtoiset tarvitsevat kokemuksesi mukaan?
- Mitä tukeminen tarkoittaa käytännössä? Keskusteluja? vai ryhmätilanteita?
- Onko omasta koulutuksesta ja tai jatkokoulutuksestasi ollut hyötyä?

6. Millaisena näet vapaaehtoistoiminnan tulevaisuudessa?